

in zenski spol v sebi združni, tako bode vsakdo lahko sprevidel da dan na dan po 20 takih vrečič s človeškimi izločki od njega gre. Ako se blizu človeškega štranišča nahaja svinjska gorica ali svinjak sam, kar se le predstikrat nahaja, in da morejo svinje in prešiči o takih človeških izločkih, v katerih trakuljne jajca tičijo, požrešne živali take izločke požró in v prešičjem želodcu se vrečice razpustijo. Iz zrelih jajc, ktera so potem potu prosta postala, med tem ko so prej bila v vrečicah zaprta, se razvijejo trakuljne glavice in sezkozi želodčne stene pregrizeje in tako v druge mesne dele prešičjega telesa pridejo. Tukaj se v nek za prosono zrno, zato tudi ime „pšeno“ debeli mešiček izdelajo in v njem daljnjega razvika čakajo. In to prešičjo bolezen imenujemo i kre, pšeno, šenke ali stroge. Ako človek tako meso, ktero od prešiča na ikrah bolenega pride, povžije, se ve da če meso ni popolnem do dobra prekuhanó, tako se mu v želodcu zopet iz prešičjih iker napravi dolgočlenkasta trakulja. Dokler je prešič živ, se ta bolezen le težko da spoznati in z gotovostjo dokazati. Vendar so nekatere prikazni, iz katerih se da na to bolezen sklepati. Take prikazni so težka sapa, zabruhnjen vrat, rodo, bripavo kraljenje, lenoba v gibanju in neka slabost v zadnjem delu telesa. Vse to pa so tudi prikazni, ki se tudi pri zdravem in že močno pitnem prešiču najti dajo.

Nekoliko zanesljive gotovosti podajajo dobrane, okrogle gumpice, ki se na notrajni koži trepavnic nahajajo, ali pa tudi na spodnji koži na jeziku. Vendar pa so dostikrat prešiči tudi ikrasti, da si tudi takih gumpic na imenovanih mestih ni najti. Do gotovega prepričanja se le pride, ko se žival zakolje in meso pregleda. Pri takem prešiču se v raznih mesnih delih že poprej popisani belkosti včasih ko grah debeli okrogli mešički nahajajo. Tako meso bi se, kakor to tudi postava velevala, nikdar ne smelo zavživati. Sploh je pri svinjskem mesu posebno pri kupljenem na trgu velike opaznosti treba. Spominjam se še zdaj in gabi se mi, kako mi je bila svinjska pečenka prek in prek z ikrami preprežena na mizo postavljena, ki je bila dan poprej na trgu od špeharja za drage denarje kupljena. Razumeva se, da smo morali tisti dan brez pečenke opraviti. Neki vrečnik pripoveduje, da je prav mlademu otroku, ki je bilo že zelo oslabele in ktere ga je že več vračnikov brezuspešno zdravilo, 8 metrov dolgo trakuljo izgnal. Leta dni je revše potrebovalo, da je zopet okrevalo in do moči prišlo. Koliko zdravih redivnih sokov je ta pošast detetu popila! Pa pregnani trekulji je otrok vedno zdrav ostal. Toraj pozor pri svinjetini!

Štajersko perutninsko društvo daje proti nekaterim posebnim pogojem žlahtne peteline kmetiskim posestnikom, da bi svoje perutninsko ali kokoške pleme razumno požlabtnili. Ker pa vsakšno pleme ne sodi za vsak okraj, zato je društvo celo

Štajersko razdelilo na 3 dele in za vsakšni del posebnega plemena peteline odkazalo kot najboljše. Za 1. del t. j. za planinske okraje gornje in srednje štajerske peteline žlahtnega Brahma-plemena; za 2. del t. j. za okraje: srednje štajerske pa tudi za Ivnik, Arvež, Lipnico, Čmurek, Radgono, sv. Lenart, Ljutomer, Ormož in Ptuj peteline žlahtnega Dorking-plemena in za 3. del t. j. za okraje Mahrenberg, Slov. Gradec, Maribor, Slov. Bistrico, Konjice, Šoštanj, Gornjigrad, Celje, Vransko, Laško, Rogatec, Šmarje, Kozje, Sevnico in Brežice peteline žlahtnega Houdan-plemena. Do 15. oktobra t. l. je se treba oglasiti pri Steiermärkischer Geflügelzuchtverein in Graz.

Zavoljo trtne uši na Italjanskem ne smejo Italijani grozdja izvažati; l. 1880 so ga prodali k nam 39.000 meterskih centov.

Vsled goveje kuge pri Dunaji so ondi uže čez 700 glav živine pobili.

Dopisi.

Iz ljutomerskega okraja. (Bratev — letina — obešenec). Ker nam je letošnja bratva ali trgavev tako rekoč pred durmi, vprašal bi nas tujec, kako se kaj nadejamo o letošnji bratvi. V obče trdim, do se kvaliteta ne bo z lanščino merila, a kvantitativno pak zna prednost imeti. Vzrokov je temu mnogo. Akoravno je letošnja poletna nenavadna afrikanska vročina (okolo 30—32° R. v senci) v obče zaostalo rast i razvoj trte močno pospešila, (cvetelo lani je od 8. junija do 3. julija vsled neugodnega vremena nenavadno dolgo, letos od 22. jun. do 2. jul., mecalo je lani 17. avgusta letos 22. avg.) Zmecalo se je letos samo za kakih 4 ali 5 dni kasneje od lani, a vendar bi vkljub temu, pri lepem solnčnem vremenu popolnem popravilo, ker ravno elementarne razmere po meh-koti grozdja so izvanredno tehtne, ker se namreč o tem času kislina od dne do dne zmanjšava i na njeno mesto pak sladkor, ki je glavna snov vina, nastopa. Ali žali Bog brez male izjeme traja ravno nasprotno. Oblačni dnevi i mrzli se menjajo z dežnimi, i vsled tega je temperatura tudi znatno padla, 6—7° R. srednje toplote na dan. Sem in tam grozdiči močno gnjijejo. Tudi druga elementarna nima nas ni mogla opustiti, namreč toča; prišla je kakor znano 28. avgusta spremljana s pravim orkanom od juga in nam najlepše lege poklestila. Zadnji čas je tudi od severja dvakratnja toča nekoliko ljutomerskih vrhov zadela, bolje pak baje Medjimurje i naše brate Hrvate. Minuli mesec je bila dvakrat slana, toda brez škode, ker je ajda večidelj uže dozorela. S poljskimi pridelki smo obče zadovoljni, tudi sadja bilo je nekaj. Slive plačuejo 10—12 fl. polovnjak, jabelke tudi tako. Sploh bi pa štel letošnje leto med srednje letine. — Tisti nesrečnež, ki se je nedavno v Krapji obesil, ni vseskozi hvalevredno živel pa od mrtvih je bolje molčati, če ni kaj prida povedati!

Od ptujske gore. (Naš šolski svet) je prejšnjega učitelja tako dolgo tožil, da ga je že na slednji kraj njegove službe spravil; sicer bil je prisiljen v pokoj se podati. Dobili smo drugega učitelja, kateri je zdaj dve leti tu, in jako pridni, in smo z njim zadovoljni. Le malo nekih je pri nas, kateri ga trpeti ne morejo. Tudi načelnik šolskega sveta mu ni naklonjen in podprt od poprejšnjega učitelja toži sedanjega pri njegovih naprejšnjih gospodih. Nekdo je razglasil, da baje učitelj v šoli proti otrokom čez stariše grdo sramoti in tožijo zopet. Prišel je okrajni gospod glavar, da so to reč pri čistem popisali. Otroci so morali pričati. Je li to ne sramota? Sicer pridni učitelj zgubi bržčas službo in stari utegne postati njegov nadomestnik.

Iz Mozirja. (Novi okrajni šolski svet — lep dar). Pri glavnej skupščini okrajnega zastopa Gornjegraškega so sledeči gospodje v okrajni šolski svet enoglasno bili izvoljeni: Lovro Potočnik dekan, Jakob Spende posestnik i Josip Krajnc posestnik, vsi v Gornjemgradu; g. Anton Goričar, c. k. poštar in posestnik v Mozirji in g. župnik Matija Strnad na Ljubnem. Nadejamo se, da bodo ti izvrstni narodnjaki za občni blagor krepko delovali in posebno zdajšnje čase jako obožano občinstvo pred nepotrebnimi stroški varovali. — Okolici mozirski spadajoče dačne občine St. Mihelj, Radegund in Lepa njiva so bile tudi letos po toči strahovito poškodovane. Pri tej priliki se je naš mnogozaslужni in občno štovani g. namestnik svetovalec in okrajni glavar Ferd. Haas posebno s tem skazal, da je za nesrečneže obilno svoto 140 fl. nabral in razdelil. Hvala mu!

Iz Ljubljane. (Banki „Slaviji“) pristopilo je v mesecih junij, julij in avgust t. l. 29.815 novih članov, so zavarovali kapital 28.495.342 fl. 60 kr. ter vplačali zavarovalnine in pristojbin 490.715 fl. 53 kr. Za škode izplačalo se je v tej dobi fl. 222.196 fl. 89 kr. Od bankinih kapitalov bilo je vloženih 190.799 fl. 15 kr. v česko-moravskih posojilnicah in 1.105.713 fl. 69 kr. na zemljiščih v istem časi. Denarni promet glavne blagajnice bankine znašal je v mesecih junij, julij in avgust t. l. 2.168.177 fl. 27 kr., namreč dohodki 1.084.376 fl. 46 kr., stroški pa 1.083.800 fl. 81 kr. Gasilne priprave izročile so se šestim občinam. Od 1. januarja pa do konca avgusta t. l. sklenjenih je bilo novih zavarovanj 51580 za kapital 53.001.410 fl. in premije 1.130.802 fl. 72 kr., škod pa se je v istej dobi izplačalo za 434.022 fl. 80 kr. Samoupravna društva za zavarovanje dohodkov in sicer užitka kmetovalcem ter pokojnin uradnikom, obrtnikom in rokodelcem imela so konci avgusta tega leta 524 členov, ki so vpisali 343.268 fl. 60 kr. kapitala, ter si s tem zagotovili dohodkov in pokojnin 86.272 fl. 49 kr.

Iz Središča. (Narodna svečanost) v spomin Štefana Modrinjaka, narodnega buditelja in pesnika, dne 25. septembra 1881 se naj v

„Slovenskem Gospodarju“ podrobneje opiše, da ostane spomin dalje časa! Slovenski narod zna ceniti in se hvaležno spominjati zaslužnih mož, ki so svoje moči posvetili narodu, kojega so ljubili čez vse in na kojega so doprinasali duševne in gmotne žrtve. — Žalibog, da ravno mi Slovenci imamo nesrečo, da zgublamo narodne velike v dobi njih življenja, katero še bi mnogo, mnogo za narod storilo rado. — Modrinjak, Čop, Prešeren, Toman i. dr. so se ločili od naroda v cvetu njihovega življenja, v ognji narodnega navdušenja in v teku neutrudljivega delovanja. — Nit življenja se jim je utrgala prej, da bi videli barem trohico izpolnjeno naših skromnih zahtevanj, da bi še videli barem trohico pravice, ki nam gre po božjej in svetovnej postavi. Neugodnosti in marsikateri nezgode se kar vsipljajo na nas in vkljub temu vidimo, in kar tudi naši nasprotniki priznajo, da naš narod krepko in navdušeno napreduje in da ga v tem nobena sovražna moč in nobeno krivično sredstvo naših nasprotnikov ne omaja. Navdušeno delo in neumorne žrtve nas je omogočilo, da se smemo ponasati z napredkom, s katerim se v tako kratkem času in pri takih vsakojakih zaprekah noben drug narod meriti ne more. — Slovenski narod je pokazal, da se sme gledé „kulture“, katere privilegij samo Nemci hočejo imeti, meriti z vsemi kulturnimi narodi in Bog me! nič manje z Nemci; če se nam da svoboda in če nas Bog reši tlače in jarma naših nasprotnikov, potem pa o „kulturi“ ne bomo več dolgo z Nemci pajdašili, ker prekobili jih bomo.

Da smo pa po poti, ki je bila s trujem groznega terorizma nastljana, tako daleč dospeli, ni zasluga naših sedanjih narodnih marveč rajnih narodnih velikanov boriteljev, ki so nas ob pravem času žrelu švabstva iztrgali, ter nas potem branili, spodbujali in navduševali, otrestiti se lakotnega sovražnika. — Takim velikanom buditeljem smemo prištevati rajnega župnika Štefana Modrinjaka, v kojega spomin je priredilo Ormoško društvo „Sloga“ v zvezi s posebnim Središkim odborom dne 25. septembra t. l. v Središči veliko narodno svečanost. — Pred popisovanjem te svečanosti, ki se sme sestra lanske lepe Vrazove svečanosti imenovati, se mi potreba vidi, podati častitim bralcem „Slovenskega Gospodarja“ majhen životopis rajnega Modrinjaka, in to tem bolje, ker je večini od njega le malo kaj znano. Štefan Modrinjak rodil se je v Središči leta 1774 v hiši takratne številke 99, ki je stala na prostoru, kjer sedaj domuje občesposhtovani župan g. Čulek. — Bil je sin prostega tržana, ki se je enako tudi Štefan Modrinjak imenoval; mati mu je bila tudi prosta tržanka Mica Borkovica.

Izvršivši domačo ljudsko šolo, je se podal leta 1788 na gimnazijo v Varaždin, ki je bila takrat pod vodstvom očetov Pavlinov. Tu je Mo-

drinjak izvršil tri prve gimnazijske razrede in po nadaljevanju teh drugod je on leta 1800 izvršil bogoslovne študije v Gradcu. Modrinjak ni kazal v početku dijaških let posebnih zmožnosti, a te je kasneje čudovito razvijal; sploh pa je on bil marljiv. V zapisniku Varaždinske gimnazije se čita, da je Modrinjak bil pobožen in dobročutnega temperamenta. — Leta 1801 je uže Modrinjak služboval kot kaplan pri Veliki nedelji, potem v Ormoži in od tukaj se je leta 1805 preselil kot župnik k sv. Tomažu, kjer je služboval do leta 1814 in potem do leta 1827 pri sv. Miklavžu, kjer je od mrtvouda zadet naglo umrl.

(Dalje prihodnjč.)

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Minister zunanjih zadev, baron Hajmerle, je naglo umrl na Dunaji. Kot naslednik grof Andrasijev je zvezo napravil Avstrije z Nemčijo, zoper Rusijo menje osorno postopal, vendar tudi Italijanom kazal prijazno lice; v Srbiji je prouzročil odstop Rističev. Kdo bo njegov naslednik, to vse ugiba. — Državni zbor snide se 2. novembra. — Deželni zbori marljivo zborujejo: štajerski je stroškov za ljudske šole deželi naložil 1.622.235 gl., nemški konservativci so iz zbornice nevoljni pobegnoli, liberalci so potem uboge učitelje še v politično-nemške okove vkovali, češ: nobeden ne dobi službenske doklade, če nima „entsprechende äussere Haltung“. Profesor Žolgar je ugovarjal: kmetijska šola v Grotenhofu stane 10.464 gl., vinorejska v Mariboru 17.240 gl. Za reguliranje Mure l. 1882 in 1883 se porabi 130.000 gl., za most čez Dravo pri Ormoži 6000 gl. Vlada je poslance vprašati dala, ali bi ne kazalo, sedanjno dvojno gosposko v eno združiti, n. pr. okrajne zastope in okrajna glavarstva, ker je vse to predrago in preveč zamotano. Liberalna večina je rekla, da neče dati odgovora in je odbila nasvet poslanca g. Hermana, ki je priporočal, naj bi vlada odpravila vse opovire, katere branijo, da dežela štajerska svojih potreboč in poslov sama ne opravlja, kajti potem je vprašanje o dvojni gosposki najboljše rešeno. Potem so še poslanci mariborske trgovske šoli navrgli 200 gl. podpore in zborovanje bilo je za letos dokončano. — Koroški deželni zbor je sklenol, Dravino strugo pri Kamečah za 28.000 gl. popravljati, kranjski pa staviti v Ljubljani deželni muzej za 200.000 gl. — Ljubljanska branilnica doloži 100.000 gl. — Tržaška trgovska zbornica doplača k velikej razstavi v Trstu 40.000 gl. — Višja deželna sodnija v Pragi je odločila, da ima vsaka sodnija na Českem sprejemati nemške in česke vloge. — V Gališko gre iz Rusije vse polno Judov; nek dr. Saphir je nabral 5 milijonov, da podpira izseljence. — Hrvatski sabor je sprejel adresso do cesarja in kralja, ter se zahvaljuje v njej, da je vojaška granica spojena s Hr-

vatsko. Oggerski državni zbor dobi načrt nove postave, po katerej se upelje na Oggerskem civilni zakon za kristijane in židove. — Slavonci v Vinkovcih so prošjo poslali ministerstvu, naj bi se od Vukovara do Samaca napravil kanal, Savina struga popravila in več železnic naredilo. — Železnice od Budimpešte nad Novisad-Zemun v Beligrad začeli so uže staviti.

Vnanje države. V Bismarkovej Nemčiji imajo sedaj hudo volilno borba za državni zbor. Mesto pomorsko Kil hočejo spremeniti v velikansko trdnjavo. Slišati je, da je ruski car nemškemu v Gdanskem privolil pograbiti Saksonsko. No, in kaj dobi potem saksonski kralj? — Ruski car se ima baje z našim cesarjem sniti v Krašovicah, krasnem gradu grofa Potockija v Gališkem. — Turškega sultana prijemljejo evropski upniki, pograbiti mu hočejo davke, da si pobotajo, kar jim je turška vlada dolžna. V Prizrenu so Turki užgali srbsko staroslavno in veliko cerkev, katero je pozidal bil car Dušan. — Greški kralj potuje po novih deželah, Grki so navdušeni. — Italijani se na vso moč orožajo. Papež menda le mislijo Rim zapustiti, ker so dali vse imetje v Vatikan-ske palači popisati in zapisnike poslanikom evropskih velesil izročiti; pravoč je, da pridejo sv. Oče v grad Miramar pri Trstu. — Francoski republikanec Gambetta je baje te dni obiskal Bismarka; kmalu bo očitno, ali bo ta mož francoski minister, ali ne. Dobrega se od njega ni nič nadejati. Tunis so francoski vojaki zasedli in kmalu smemo reči, da je vsa dežela francoska. To slutijo tudi Angleži in toraj strežejo vzeti Egipt; vendar Rusi, Italijani, Turki, Nemci, menda tudi naši merodajni krogi, tega ne trpijo. Da bi dobili zaveznikov, ponujajo Angleži celo Turčijo v razkosovanje; Avstriji obetajo vse tje doli do Soluna in Preveze. — Iz Argentinske republike v južnej Ameriki došlo je 500 katoličanov romat k sv. Očetu v Rim; donesli so 25.000 zlatov v dar!

Za poduk in kratek čas.

Čitalnica mariborska.

(Govor g. profesorja Majcigerja ob 20letnici čitalnišne.)

III. Tako so se udje, katerih število je od dne do dne naraščalo, v čitavničnih prostorih radi in pogosto shajali, se slovenski med seboj pomenkovali, pri besedah o raznih predmetih govorili, lepe pesmotvore slovenske deklamovali in navdušivne slovenske in sploh slovanske pesmi prepevali. Poseben pevski zbor pod vodstvom g. J. Miklošiča se je v petji marljivo vabil o slovenskih pesmih in tako poslušalce pri besedah razveseljeval in navduševal.

Spominja vreden je tudi red, v katerem so se besede izvrševale. Začetek besede je bil pev-